

ראשך עליך כפרמל ודלת ראשך פארגמן מלך אסור ברהטים – שם משמואל לשבת אמו

ויקרא פרק כד :

(א) וידבר ה' אל משה לאמר :

(ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית וך כתית למאור להעלת נר תמיד :

(ג) מחוץ לפרקת העדת באהל מועד יערך אתו אהרן מערב עד בקר לפני ה' תמיד חקת עולם לדורתכם :

(ד) על המנרה הטוהרה יערך את הנרות לפני ה' תמיד :

בראשית יח, ז : ואל הבקר רך אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אתו.

שם משמואל אמו - שנת תרפ"א

במדרש רבה מלך אסור ברהטים (שיר השירים ז, ו) שאסר הקב"ה עצמו בשבועה שהוא משרה שכינתו בתוך רהיטין של יעקב אבינו, בזכות מי, ר' אבא בר כהנא אמר בזכותו של אברהם אבינו דכתיב ואל הבקר רך אברהם (בראשית יח, ז).¹ ונראה לפרש דודאי אם ישראל זכאין וראויין להשראת השכינה לא היתה צריכה השבועה שישרה שכינתו עליהם וכמו שכתב הכוזרי שהענין האלקי מוכן לחול על מקום הראוי, אך אפילו חס וחלילה ישראל בלתי זכאין ואינם ראויין, מכל מקום הקב"ה משרה שכינתו בתוכם וכמו שכתוב השוכן אתם בתוך טומאתם ואמרו ז"ל (יומא נ"ז). אף על פי שהם טמאים שכינה שרויה ביניהם,² לזה נצרך שאסר עצמו בשבועה, שמכל מקום אף שאינו לפי הסדר והנימוס, יעשה עמהם הקב"ה למעלה מחוק וגדר הסדר, ומוכן שלזה צריכים זכות מיוחדת. וזה שאמר ר' אבא בר כהנא בזכותו של אברהם דכתיב ואל הבקר רך אברהם (בראשית יח, ז), שמשום מצות הכנסת אורחים יצא למעלה מחוק וגבול הסדר שהרי היה יום השלישי למילתו בהיות הכאב גדול והוא שרי ואסיר, ומחמת חביבות המצוה שכח את כל אלה, ולא לבד גוף הכנסתם לביתו, אלא אף להאכילם גי לשונות בחרדל רך בעצמו לבחור בן בקר רך וטוב,³ ולזה כתיב לשון רך דמשמע במהירות יותר מן הסדר, על כן בזכות זה זכה לבניו השראת השכינה יותר מן הסדר :

ונראה עוד לומר על פי מה שאמרו ז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה,⁴ על כן בשכר זאת זיכה לזרעו יותר מן הסדר בענין השראת השכינה, ודו"ק :

1 **שיר השירים ז, ו :** ראשך עליך כפרמל ודלת ראשך פארגמן מלך אסור ברהטים :

ויקרא רבה לא, ד : דבר אחר צו את בני ישראל בר קפרא פתח (תהלים יח, כט) כי אתה תאיר נרי אמר הקב"ה לאדם נרך בידי ונרי בידך נרך בידי שנאמר (משל כ) נר ה' נשמת אדם נרי בידך להעלות נר תמיד אלא אמר הקב"ה אם הארת נרי הריני מאיר נרך הוי צו את בני ישראל דבר אחר צו את בני ישראל הדא הוא דכתיב (שיר השירים ז, ו) ראשך עליך כפרמל ודלת ראשך פארגמן אמר הקב"ה לישראל הרשים שבכס חביבין עלי כאליהו שעלה לכרמל הדא הוא דכתיב (מל"א יח) ואליהו עלה אל ראש הכרמל ויגהר ארצה וישם פניו בין ברכיו ולמה שם פניו בין ברכיו אמר לפני הקב"ה רבונו של עולם אם אין לנו זכות הבט לברית מילה ודלת ראשך פארגמן אמר הקב"ה הדלים שבכס חביבין עלי כדוד שנאמר (זכריה יב) והיה הנכשל בהם ביום ההוא כדוד ויש אומרים כדניאל דכתיב ביה (דניאל ה) והלבישו לדניאל ארגונא מלך אסור ברהטים שאסר הקב"ה עצמו בשבועה (עד) שהוא משרה שכינתו בתוך רהיטין של יעקב אבינו בזכות מי ר' אבא בר כהנא אמר בזכותו של אברהם אבינו דכתיב (בראשית יח, ז) ואל הבקר רך אברהם ר' לוי אמר בזכותו של יעקב דכתיב ביה (שם ל, לח) ויצא את המקלות אשר פצל ברהטים...

2 **ספרא, מצורע, זבים ט :** בטמאם את משכני אשר בתוכם אע"פ שהם טמאים שכינה ביניהם; **ספרא אחרי מות ד :** השוכן אתם בתוך טומאתם אע"פ שהם טמאים שכינה ביניהם; **ספרי נשא א :** אשר אני שוכן בתוכם. חביבים הם ישראל שאע"פ שהם טמאים שכינה ביניהם וכן הוא אומר ויקרא טז השוכן אתם בתוך טומאתם. ואומר ולא יטמאו את מחניהם. ואומר במדבר לה ולא תטמאו הארץ אשר אתם יושבים בה; **ספרי מסעי ג :** אשר אני שוכן בתוכה. חביבים ישראל שאף על פי שהם טמאים שכינה ביניהם שנאמר כי אני שוכן בתוכה. ואומר ולא יטמאו עוד את מחניהם. ולא תטמא הארץ. רבי נתן אומר חביבים ישראל שבכל מקום שגלו שכינה עמהם; **בבלי יומא נו ע"ב – נו ע"א :** השכן אתם בתוך טמאתם אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמהם אמר ליה ההוא צדוקי לרבי חנינא השתא ברי טמאים אתון דכתיב טמאתה בשוליה אמר ליה תא חזי מה כתיב בהו השכן אתם בתוך טמאתם אפילו בזמן שהן טמאין שכינה שרויה ביניהן.

3 **בראשית יח, ז :** ואל הבקר רך אברהם ויקח בן בקר רך וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אתו; **בבלי בבא מציעא פו ע"ב :** ואל הבקר רך אברהם אמר רב יהודה אמר רב : בן בקר אחד רך שנים וטוב שלשה. ואימא חד כדאמרי אינשי רכיך וטב? אם כן לכתוב רך טוב מאי וטוב שמע מינה לדרשה. אימא תרי מדטוב לדרשה רך נמי לדרשה. מתיב רבה בר עולא ואיתימא רב הושעיא ואיתימא רב נתן ברבי הושעיא : ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו כל חד וחד יהביה לנער חד, ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם דקמא קמא דמטיא <לאשון שמיניע ללכול שנגמל זשולו> אייתי לקמיהו ולמה לי תלתא תסגי בחד? אמר רב חנן בר רבא כדי להאכילן שלש לשונות בחרדל <מעזן מלכס ושקיס הוא>.

4 **בבלי שבת קכז ע"א :** אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכינה דכתיב (בראשית יח, ג) ויאמר א-דני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר <מעל עבדך> (וגוי) אמר רבי אלעזר בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם אין קטן יכול לומר לגדול המתן עד שאבא אצלך ואילו בהקדוש ברוך הוא כתיב ויאמר א-דני אם נא מצאתי וגוי.